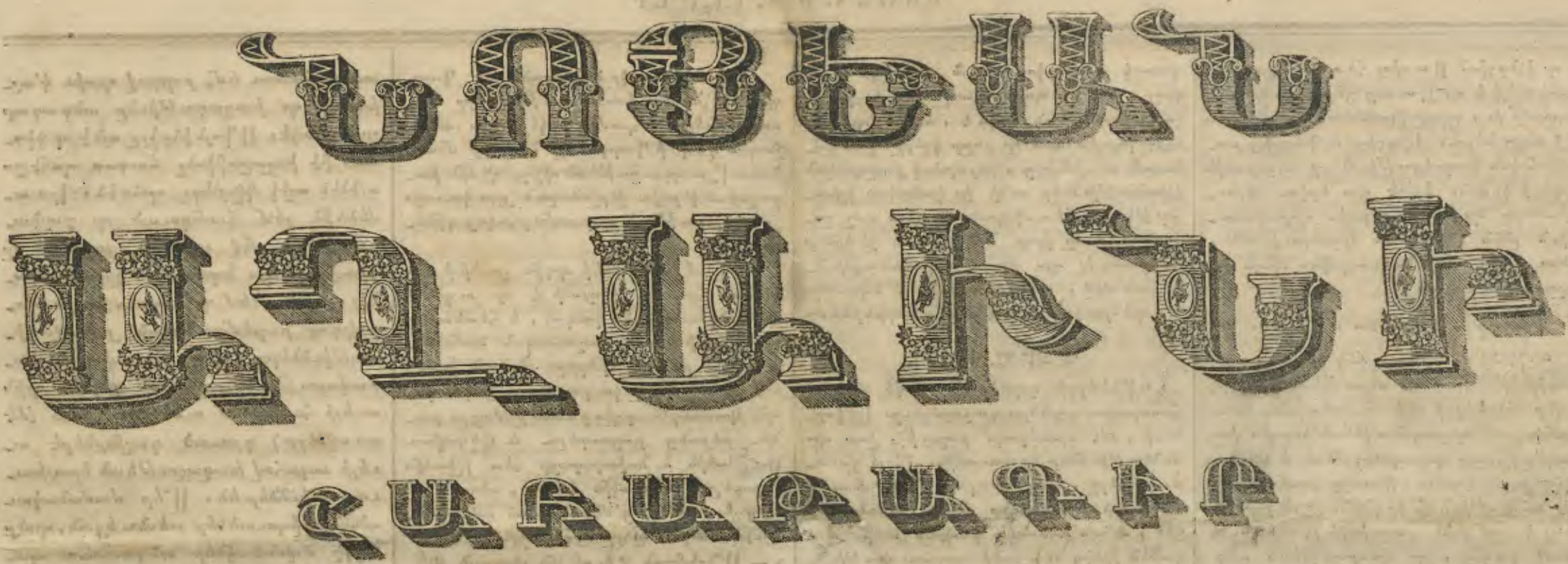

ՄԱՅԻՍ ՀԱՅԲԱՐԱՊԱՊԷ

ԵՐԵՎԱՆԻ ՏԵՐԻ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ ԵՐԵՎԱՆԻ 13 ՅՈՒՆԻՍԻ

1855

ԹԻՒ 66

ՔՐԴԱՐԱՊԱՊԷ

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Սեփականատեր Բարձրագույն Մեծամեծ Արքեպիսկոպոս և կայսերական պալատական զորաց հրամանատար Մեծամեծ Ռեզնիսկի փառաբան հինգգործի երեկոյ մայրաքաղաքէն մեկնեցան դէպ ի վայրնա երթալու կամ ուր որ կայսերական բանակները կը գտնուին:

— Կիսմանա՞ք թէ կայսերական կանոնաւոր զօրքը որ ներկայ ժամանակս պատրաստ կը գտնուին ամեն պէտք եղած զենքերով և զինուորական պաշարներով, 260 հազար հոգի են, ամենն ալ ազնի կը թուած, և կամաւոր զինուոր գրուողներուն թիւն ալ արդէն 40 հազար անցեր է:

— Անցեալ շաբթու մէջ Անգղիոյ և Գաղղիոյ դեսպանները իրենց կառավարութիւններէն նոր լուրեր առին, որ երկու Տերութիւնները իրարու հետ սերտ կապակցութիւն հաստատեն Օսմանեան Մեծագոր Տերութեան իրաւունքն ու անկախութիւնը ամենայն կերպիւ պաշտպանելու համար. և այս լուրը անմիջապէս վեհափառ Սուլթանին իմացուցին:

— Եւրոպայի լրագիրները Արեւելեան խնդրոյն վերաբերեալ յօդուածներով կը լեցունեն իրենց թերթերը. մենք ալ այս օր նորէն քանի մի յօդուած այս տեղս կը դնեմք անոնցմէ քաղելով:

Սօրինի Ժափ Լոնտոն 30 մայիսի

«Մենչեքոփ իշխանը Սոսանդուկայի մեկնեցաւ, և քաղաքական յարաբերութիւնները վերջապէս դադարեցան վեհափառ Սուլթանի և Ռուսաց Սարգիսի մէջ: Երկու պետութիւն ինչի մը որ Եւրոպայի համար ծանրակշիւ կարեւորութիւն մը ունի և անսահման անյարգութիւն մը կը բերէ Ռուսիոյ կառավարութեան որ թշնամական յարաբերում կը պահանջէ բարեկամ Տերութեան մը, որուն մի միայն յանգանք իւր դըքսը կոչուին նախնաձով փախաբուած բանը ունենալէ: Այս դժուար պարագայի մէջ Գաղղիոյ և Անգղիոյ ընթացքին վրայ, որ երկու պետութիւն չի կրնար ըլլալ Ռուսաց առած ապահովութիւնները նշանակութեան զօրէի խօսքեր չեն, և գործընթիւն մասնաշաղկան չի պիտի ըլլան: Անգղիոյ մէջ մի միայն կարծիք կայ, և ամենին ծայր մը չըկայ (բայց յայնման որ Ռուսիոյ ազդեցութեամբ կը խօսի) որ Անգղիոյ խորհրդարանի մէջ աւան կուսակցութեանց կողմէն ցուցուած ըզ

գացմանց արձագանգը չըլլայ: Հակառակ կողմակցութիւնը կառավարութեան խնդրեց որ հաստատուն և Անգղիացի քաղաքականութեան մը հետեւի, և թաղուհույն խորհրդականները պատասխանեցին որ իրենց քաղաքականութիւնը դաշնադրութեանց հաւատարմութիւնը ամբողջ պահել և Տաճկաստանի անկախութիւնն ու ամբողջութիւնը պաշտպանել է:

«Այս հաստատուն և միաբանական քաղաքականութեան առաջին գործը, որ երկու արեւմտեան մեծ Տերութեանց համաձայնութեան անկեղծութեան և օգտից նայելով նէն յառաջ կուգայ, երկուցուն նաւախումբերուն դէպ ի Գաղղիան երթալը պիտի ըլլայ, որպէս զի 1841 ին ստորագրուած դաշնադրութեան մեր երաշխաւորութիւնը ի գործ դրուի: Ռուսիոյ արեւելեան քաղաքականութեան մէջ մտած անեղծութիւնը (լայկոնիքութիւն) պատուաւոր կերպիւ ելելը այս օրուն օրս դժուար կը ըլլայ. բայց կը պիտի մտնուի թէ Ռուսիոյ պատիւը որ աստիճան ալ վնասուելու ըլլայ՝ բոլոր Եւրոպայի խաղաղութիւնը յուսահատեալ կերպիւ մը վտանգի մէջ պիտի գտնուի:

«Օսմանեան Տերութիւնը ինչի մը զօրեղ է, և Գաղղիան ու Անգղիան իւր կուսակցութեան ետքը կրնալու է դէմ դնելու Ռուսաց Սարգիսի, որուն խոհեմութիւնը ու իրաւադատութիւնը չի պիտի ներքէ որ ամեն Եւրոպայի պատերազմի բռնուի, որովհետեւ ամեն մեծ Տերութիւնները անշուշտ դէմ կենալու են այն ամեն փորձերուն, որոց նպատակն է զինու զօրք Օսմանեան Սարգիսի թիւնը չը կործանել:

«Ռուսիոյ կառավարութիւնը մինչև հիմա կ'երեւակայէ, թէ Գաղղիոյ և Անգղիոյ գործակցութեանը դէմ արգելքներ կը դնուին, և այս կարծիքով վարուեցաւ: Երբ որ Ռուսաց Սարգիսը ծանոցայ իւր սխալը, ճամնաւ կան է որ բռնած փառասիրական ծառայէն ետ կը կենայ, որուն մէջ շատ յառաջողի մութիւն չըրաւ ներգութեամբ, և ոչ ալ զենքով ընելու է: Երբ կարելի է դաշնադրութիւնները խախտել և կառավարութիւնները խաբել, բայց Տերտա ծովագետի և Լաիւս տեղակալ ծովագետի առաջնորդութեամբ գուցէ իսկա զօրեղ երեւանով, ոչ մէկը անոնց ծայրամասը պատճառ տալու կամք կուենայ:»

Սօրինի Ժափ Լոնտոն 31 մայիսի

«Չի կարծուի որ Նիկողայոս Սարգիսը Տաճկաստանի մասին իւր չափազանց պահանջմանց վրայ պիտի ըլլալ Եւրոպայի մէջ պատերազմ տալու երեւոյթն պատճառ ըլլայ, որն որ Ռուսիոյ վաճառականութիւնը և արհեստները գոնէ կէս դար ետ կրնայ ձգելու: Այսու ամենայն Ռուսաց Տերութեան պարտաւորութիւնները շատ ցած զինքնով կը նշանակուին, և սպառնալից նայելով երկուսները ձեռք բերին գտնուածը վաճառելու համար: Կառավարութիւնը ցուցուցին:

«Չի կրնար ըսուիլ որ աստիճան անտեսմութեամբ կը վարուին, Սարգիսը խորհրդականները անշուշտ այս պարագայի մէջ ալ պիտի տեսնեն խաղաղութեան կարեւորութիւնն ու գինը, և թէ հասարակաց յարգի (կիսկարի) և յուսահատութեան յառաջողութեան նման պատերազմաւ ըլլալը վնասները ցըցուեն իր համար, ուրիշ ապացոյցներու պէտք ըլլայ:»

Տեղի Դիւն 31 մայիս Լոնտոն

«Սուրբաբար ճիշդ տեղեկութիւն ունենցող անձինք կը խոսին թէ Օսմանեան Բարձրագոյն Դիւն և Ռուսիոյ կառավարութեան մէջ այս մօտեւ ծագած գոտեմութիւնները միջնորդութեամբ այլոց Տերութեանց խաղաղական կերպիւ վերջանալու են:»

Թայմ, Լոնտոն

«Օսմանեան Սարգիսի գիւնը Մենչեքոփ իշխանին վերջապահական պահանջմանը հերքեց: Եթէ չի հերքէր, իւր իրաւունքն ետ կենալու էր. որովհետեւ ազգ մը իւր անկախութիւնը կը կորսնցնէ, երբ իւր գործը մէջ խառնուելու իրաւունք կուտայ ուրիշ ազգի մը:

Եթէ Օսմանեան կառավարութիւնը Ռուսիոյ պահանջմանց զիջանէր, միւս Տերութիւններն ալ կրնային անոնց նման պահանջմանքներ յառաջ բերել: Ռուսիոյ Տերութեան կը յանդիմանեն որ այս գործը մէջ ոչ միայն Տաճկաց այլ նաեւ Եւրոպայի Տերութիւնները խաբել ուզեց: Ռուսիոյ կառավարութիւնը իրօք բոլոր Եւրոպայի Տերութեան հրապարակական կերպիւ ծանուցած էր որ Մենչեքոփ իշխանի գեապանութիւնը միայն Սուրբ տեղեկաց կը վերաբերի: Մենչեքոփ իշխանին վերջապահական նամակը կ'ապացուցանէ որ այն ապահովութիւնները միայն ուրիշ գիտաւորութիւնները ծածկելու նպատակը ունենին: Օսմանեան կառավարութիւնը կը կրկնէ իւր պատասխանը թէ Ռուսիոյ պահանջմանց դէմ դնելու է որ և իցէ վտանգի չի նայելու: Եթէ Մենչեքոփ իշխանին մեկնելէ ետքը արտամալի հետեւութիւններ ըլլան, գիցուի թէ Ռուսիոյ նաւախումբը Սոսանդուկայի առաջը հասնի, բոլոր աշխարհ վայելու է որ Օսմանեան Տերութեան կողմէն ամենին յարձակում չըլլաւ, և միայն Ռուսիայն է որ անոր անկախութեանը վնասը կուղէ: Կրնն թէ Յոյները բնաւ չեն բազմար Ռուսաց հպատակ ըլլալ, և այս բանը հաստատուել է Մենչեքոփ իշխանին կողմէն զանազան գաւառներ իրկուած գործակալներուն վկայութեամբ: Բարձրագոյն Դիւնը համաձայն է որ միւս Տերութիւնները, և յատկապէս Անգղիան ու Գաղղիան իրեն օգնելու են այս գործը մէջ:»

Թայմ, 1 յունիս Լոնտոն

«Թեպէտ Միսթր տիգրաւին և Լորտ

Հարտուիք (մայիսի 30 ին) արդէն իրենց քաղաքական գիտութիւնը և ծովային փորձառութիւնը հասարակութեան և կառավարութեան առջեւ ապացուցին, թէպէտ կատարեալ ճշդութեամբ հաշուեցին որ Ռուսիոյ նաւաւորովոր յունիսի 11 ին Սոսանդուկայի նեղուցին առաջը պիտի գտնուի, բայց մեզ ներքեւ են որ իրենց նախագուշակութեանց բոլորովին չի հաւատամք, և մեր ընթերցողաց յիշեցնեմք որ Արեւելեան գործը այժմ մեան մթութեան մէջ շատ դուրիս է կարծիքներ յայտնել թէ այս ինչ Տերութիւնը ինչ կրնայ փորձել և այն ինչ երկիրը ինչ պէտք է ընել յոք Մենչեքոփ իշխանին մեկնելէ հետէ: Ս. Պետրոսբուրգի Դաշնին գիտաւորութիւնները գիտնալու ուրիշ միջոց չունիմք բաց յայնոցիկ որ պաշտօնական թղթակցութիւններէն և գիտաւորներէն յառաջ կուգան, որովհետեւ այս կարեւոր առթիւ մէջ Ռուսաց կառավարութիւնը անշուշտ իւր գիտաւորութիւնները գաղտնի պահելու է:

«Ռուսի Ռուսիոյ կառավարութեան և նոյն ինքն վեհափառ Նիկողայոս Սարգիսի պէտք է որոշում մը ապաստել, որն որ համապատասխան է Օսմանեան Սարգիսի պահանջման ծանօթութեան, զոր ամեն կառավարութիւնը Ռուսիոյ կառավարութիւնը ընելու իրաւունք ստացան անորմէ եկած վերջին թղթակցութիւններէն: Բոլոր Եւրոպայի հրաւիրուած էր որ Սարգիսի կառավարութեան պահանջմանց չափաւորութիւնը և արդարութիւնը դասէ, իսկ բոլոր Եւրոպայի անոնց չափազանցութեանը և անարդարութեանը զարմացաւ: Եթէ մէկ կողմէն Օսմանեան Տերութիւնը Ռուսիոյ յարձակումներէն ինքզինքը պաշտպանելու հարկաւորութիւն ունի, միւս կողմէն ալ Ռուսիան ինքզինքը պաշտպանել պէտք է մեծ Տերութեան մը պատուին համար իսկա ծանր ամբաստանութե մը:

«Այս պարագայներու մէջ կարելի է որ միջոց մը գտնուի խօսակցութեանց սկիզբն եղած ըլլայ ի Ս. Պետրոսբուրգ, և կ'ըսուի թէ Անգղիան ու Աւստրիան այս վեճին քննութիւնը վրանին առնելու առաջարկներ են: Եթէ այս առաջարկութիւնը եղած ու ընդունուած ըլլար, ամենին աղէկ և ամենին յաջող միջոցը կըլլար շփոթիչ և վտանգաւոր կացութիւնէ մը ելելու: Բայց մեզ ապահով չեմք որ այս պարագայի մէջ Ս. Նիկողայոս Սարգիսը հաճի օտար միջնորդութեան մը հաւանութիւն տալու, և կամ առաջարկութիւնը ժամանակին հասնի որ անոր գիտաւորութիւնները փոփոխեն:»

Սօրինի Զեբըլ, 2 յունիս Լոնտոն

«Ոմանք կը կարծեն թէ Ռուսիոյ Տերութիւնը ձեռք բեր տակ ունեցած պատերազմական զօրութիւնները գործածելու է և սկսելու է թշնամութիւնները, որոնք Տաճկաստանի բաժանման պիտի տանին. բայց այժմ այսպիսի կարծիք մը ունենալը տղայական է: Լայկոնի րան մը ըլլալէն աւելի հաւանական

է որ Անգղիան Ռուսիոյ հետ պատերազմիս
կատարածն է որ Ռուսաց Տէրութիւնը հա-
մարձակի իւր զօրքը Օսմանեան երկիրներուն
մէջ մտցունելու: Անգղիոյ և Գաղղիոյ բա-
րեկամական կապակցութիւնները այդ բանին
արգելք կը լինէ: Եթէ այս երկու Տէրու-
թիւնները նիւթական կերպիւ պաշտպանու-
թիւն ընեն Օսմանեան Վայսերութեան,
Սեւա ծովու հզօր նաւատորմող միայն այ-
րերու փայտ կը լըլայ:

Բաւիւրի և Մանիխեօմ. Փարիզ:

« Բաւիւրի մը Գաղղիական և օտարազգի
լրագիրները Գաղղիոյ տէրութեան դարերէ
ի վեր Արեւելի մէջ հռոմէականութեան
համար ըրած պաշտպանութեան կերպին վրայ
սխալ լըլ, այս պաշտպանութեան և Յունաց
եկեղեցւոցն համար Ռուսիոյ պահանջածին
մէջ նմանութիւն մը կը գնեն: Այս կարծիքը
սխալ է կամ գոնէ գաղափարի շփոթութենէ
առաջ կու գայ, որ ճշմարտութեան տեղ
շանցնելու համար ուղղել պէտք է: Գաղղիոյ
տէրութեան Բ. Գրան հետ ըրած հին գաշ-
նադրութիւնները, որ 1802ին Եգիպտոսի
պատերազմէն ետքը եղած խաղաղութեան
դաշնադրութիւններուն ժամանակը վճռողա-
կան կերպով հաստատուեցան, միայն Լատին
դաւանութենէ եղող Ֆրանկ քահանաներուն
Երուսաղէմի մէջ և Արեւելի զանազան կող-
մերը ունեցած կրօնական հաստատութիւն-
ներուն և եկեղեցիներուն վրայ պաշտպանու-
թիւն ընելու իրաւունք մը կուտայ Գաղղիոյ
թաղաւորներուն:

« Ռուսի ամենուն յայտնի է, որ Տաճ-
կաստանի մէջ Ֆրանկ ըսելով միայն Եւրոպա-
կան տէրութեանց հպատակ օտարազգիները
կը հասկնան: Ռուսիոյ Գաղղիոյ տէրութեան
պաշտպանութիւնը ընդ Տաճկաստանեւոց հա-
մար է. և թէպէտ այս պաշտպանութեան
գործադրութիւնը երբեմն Վ. Սուլթանին
հպատակ եղող հռոմէականներուն վրայ ալ
տարածուած էր, բայց ասիկայ տեղին և
պարագաներուն համեմատ փոփոխական սո-
վորութիւն մըն էր. դաշնադրութիւններէն
յառաջ եկած որոշեալ իրաւունք մը չէր ա-
մենին: Իսկապէս հին ժամանակէ ի վեր Ռու-
սոնդիւնուպօլս իրիւրած Գաղղիոյ դեսպան-
ներուն արուած պատուէրներուն մէջ միշտ
իրենց աստիճան է, որ այս զանազանու-
թիւնը երբեք չի մոռնան: Ընչուշտ կրնային
մարդասիրական նկատմամբ միջնորդութիւն
ընել Օսմանեան կայսրութեան ընդ հպա-
տակ հռոմէականաց համար, որոնք խիստ սա-
կաւածիւ են. բայց իրենց օրինաւոր պաշա-
ստանութիւնը միայն քանի մը հարիւր աշխար-
հական քահանաներու և կրօնաւորներու վրայ
էր, որոնց մեծ մասը Խալապոյի և Սպանիայի
էին և իրենց հոգևոր գլուխը, որն որ նշա-
նակութեան արժանի է:
Այս օրուան օրս ալ ամեն բան նոյն վիճակին
մէջ է:

« Իսկ Ռուսիոյ ուղարժը ընդ հակառակին
Յունաց եկեղեցւոյն վրայ պաշտպանութեան
իրաւունք մըն է, կամ ուրիշ կերպ խօսելով
խնամակալութիւն մըն է Վ. Սուլթանին հը-

պատակ տասներկու միլիոն ժողովրդեան մը
վրայ, որ Վ. Պօլս նստող պատրիարքի մը
կառավարութեան տակն է, և այս պատրի-
արքը ինչպէս նաև իր բոլոր կիւրքը ըստ զա-
նազան աստիճանաց, ընդարձակ քաղաքական
իշխանութիւններ ունի իր կրօնական իշխա-
նութեանցը հետ միացած: Ռուսիոյ, ոչ ըս-
կողմաւ և ոչ իրօք նմանութիւն չի կրնար
հաստատուիլ այս երկու պաշտպանութիւն-
ներուն մէջ, որոնց ծագումը, նպատակը
և կարեւորութիւնը մէկ մէկէ շատ տարբեր են: »

Կաւէլի և Բօլճէն

« Արեւելի գործերուն շփոթ վիճակը
հասարակաց գործերը դարձնելուց: Կը կար-
ծուի, թէ պատերազմ բացուի, շատ սը-
նանկութիւններ կը պատահին: Յոյն վաճա-
ռականները, որոց ձեռքն է մեծ մասամբ
Արեւելի առևտուրը. շատ հաստատուն
չեն, և այս արեւմտի գէպքէն առ ի՞նչ կը-
գաննեն իրենց մէկ քանի պարտաւորութիւն-
ներէն ազատելու: Ս'եր թղթակիցը՝ Ռէնի
գաւառներուն մէջ գտնուած Գերմանացի
վաճառականներուն խրատ կուտայ որ շատ
ապրանք չի խրկեն Արեւել, և մինչև ան-
գամ բոլորովին դադրեցնեն հիմակու հիմա-
նային է, որ Արեւելի վաճառականներուն
բաւական երկար վճարօր (վառէ) տարու տ-
վորութիւն կայ: Թրքական կը գրեն, թէ
Օսմանեան երկիրներու հետ յարաբերու-
թիւն ունեցող ձեռակերտաց գործարաննե-
րը կանխիկ գրանով կամ անվճարէս ապ-
րանքի հետ փոխանակութիւն ընելով գործ
կը տեսնեն հիմա: Եւսըն կընեն և Յունաս-
տանի համար: »

Մանիխեօմ. Փարիզ. Թայֆէն առնուած:

« Կախողներն է որ կը յայտնեն իւր պա-
րտաւորութիւնը մեծ Տէրութեանց միաբա-
նութեան մէջ մտնելու. որպէս զի Օսմանեան
կայսրութեան և ամեն աղաջ իրաւանց պա-
տիւր պահէլ ապ:

« Արեւելոյս Վայսը բարեմտութեան և
բարեխառնութեան դաս կ'առնուէ այն Ինք-
նակալէն, որուն անուր աշխարհակալութեան
դիտաւորութեանց կից կը համարուէր, և
այժմ իւր նաւատորմող ուրիշ Տէրութեանց
երկիրները և իրաւունքը պաշտպանելու հա-
մար կը գործածէ: »

Ալեքսանդր 11 յունիս

« Փարիզէն յունիս 8էն ելեքարական հե-
ռագրով եկած լուրերը Լոնտոնի Թայֆէն
առնուած և Փարիզի Մանիխեօմի մէջ աղա-
րած յոգեւածի մը մեծ ազդեցութիւնը
կ'իմացնեն: Յիշեալ յոգեւածը կը ծանուցա-
նէ թէ մեծ բարութիւն մը կը տրուի Ս.
Պետրոսբուրգ, և Արեւելոյս Վայսը մարին
մէջ հաստատ որոշած կերէի, որ Մէնչիքօֆ
իշխանին առաջարկած թողութը առանց փո-
փոխութեան ընդունել խաղաղութիւն վրայ պնդէ:
Ռուսիոյ բանակին չորրորդ գունդը շատապա-
ր Մոսկովից սահմանադրուիլը քայլելու հրաման
առած է, և ամսոյ 9ին հոն հասած պիտի
ըլլայ: »

Իստ. բառեակ կարգաց կամարացն ըստոր-
նոց և սկսեմն ի հինգ բաժինս հաստածեալ
է յառակ եկեղեցւոյն ի հաւատարութեանն.
որոց միջին բաժին մեծ է քան զմիւս հատ-
ուածն. այլ միւսքն զմիւսաք հաւատարու-
թիւն պահեն. և ահա յառաջնումն միջապա-
րի լայնութեան յարեւելեան ձախտ եկեղեց-
ւոյն է աւագ սեղանն յստուն Սուրբ Ան-
ուածածին. կ'աւարտուի խորանարդ. յեր-
կուց կուէս սեղանոյն ի նոյն արեւելեան լայ-
նութենէ երկու և սեղանք. հարաւայինն
անուամբ Սուրբ Լուսաւորչի. և հիւսիսայինն
Յովհաննու Մկրտչի. սորա երեքին սեղանք
ունին զհրաշխաւ խաչկալ աստղազօրծ
քանդուած նկարուք ծաղկանց և ըստ ձախ-
տուցն խորհրդական պատկերաց բարեացա-
դրի ջանադրութեամբ Սրբազան Առաջնորդ
դի սեղանոյն Գրիգորիոս արհի եպիսկոպոսին.
աւագ սեղանոյն ոսկեզօծ զարդարեալ կանա-
չաների խառնուածովք. և միւսքն ասկալն
ի դեղազօրծութեան. ի միջոց կողմնական
սեղանոցս գոյ ձանապարհ ընդ որմունն ի
սեղանն մեծ. իսկ ի հիւսիսոյ և ի հարաւոյ
երկու խորանքն:

« Ստամբուլ քաղաքին են փառաւոր և

« Մանիխեօմ կը ծանուցանէ թէ Գաղ-
ղիոյ և Անգղիոյ կառավարութիւնները նա-
ւախուածներուն հրաման խրկեցին որ անմի-
ջապէս դէպ ի Գաղղիան ի ներքուցը մօտե-
նան: Այս գաղաշնութեան միջոցը վէճին խա-
ղաչեան կերպիւ վերջնապէս յոյս կուտայ:

« Տէրութեան պարտաւորահալաց գինե-
րը լծան:

« Կէսէլուսի Վոմի որդին յունիս 6ին
Լոնտոն հասաւ: Հայտնի է որ ուղղակի
կոստանդնուպօլսէն կուգայ, և հետեւաբար
Մէնչիքօֆ իշխանի պաշտօնական նամակնե-
րէն զատ լուրեր չի բերեր: Ռոնտոն կրուի
թէ յիշեալ Վոմը կուգայ Ռուսիոյ դեսպա-
նին՝ կոստանդնուպօլս բռնած ընթացքը բա-
նիւ բերանոյ բացատրելու և վեհափառ
Սուլթանին և նախարարացը հետ իշխանին
վարուելու եղանակին համար, անոր դէմ
Անգղիացի լրագրոց մէջ գրուած ամբաստա-
նութիւններէն զինքը արդարացնելու: »

— Միլիթրաքի Հիւսէյին փաշայն Վե-
րաթի տեղակալ կարգեցաւ:

— Ահմետ Միրզա Էփենտին Արէսէի
կղզւոյն համարակալ նշանակուեցաւ, և
նոյն առթիւ չորրորդ կարգի պաշտա-
նատար անուանեցաւ:

ՄԱՍԿԵՐԵՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՆԳԼԻԱ. Ռոնտոն 9 յունիս:

Ռոնտոնի և Մանիխեօմի խաղաղու-
թեան ընկերութեան կողմէն երեւելի
պատգամաւորներ գացին ամսոյ 4ին,
արտաքին գործոց տեսուչ Լորտ Բլա-
րենտըին, և աղերսագիր մը մատուցին
ինդրելով, որ Ամերիկայի Միացեալ Նա-
հանգաց հետ մօտերս ըլլալը դաշնա-
դրութեանց մէջ յօդուած մը գրուի,
որպէս զի եթէ այսուհետեւ Ամերիկայի
հասարակապետութեան և Անգղիոյ տե-
րութեան մէջ վէճ մը պատահելու ը-
լայ՝ փոխանորդաց միջնորդութեամբ
կարգադրուին (առանց պատերազմա-
կան միջոցներու գիմելու):

Լորտ Բլարենտըն պատասխանեց
թէ իրօք Անգղիոյ տէրութիւնը Միաց-
եալ Նահանգաց հետ դաշնադրութիւն
ներ ընելու վրայ է, որոնցմով երկուց
կառավարութեանց յարաբերութիւն-
ները աւելի դիւրին և կանոնաւոր ը-
լան և թէ Ամերիկայի կառավարութիւ-
նը շատ բարեապակամ հակամիտութիւն
ներ կը ցուցունէ:

Բրտաքին գործոց նախարարը ա-
ւելցուց,

« Ինկերութեան անդամներէն և ոչ
մէկը ինձի չափ խաղաղութեան կը փա-
փաքի, և ըստ որում կերպիւ մը ես պա-

տասխանատու եմ, բոլորով սրտիւ կ'աշ-
խատիմ որ խաղաղութիւնը անդադար
չարուենայէ: Ս'իսն ինքիւր այն է որ գիւ-
նաժ Լէ խաղաղ-Լիւնը հաստաք պահելու
ամենէն ալէ՛ Ֆրանսիոյ որոնք են: Ես ա-
մենեւին չեմ համոզուած որ դաշնա-
դրութեան մէջ այսպիսի յօդուած մը
գրուելով՝ այս նպատակին կրնամք հաս-
նիլ: Կը կարծեմ որ դարուս հոգին, ժո-
ղովրդոց բարեմտութեան յառաջադի-
մութիւնները (որոց գաղափարին կա-
ռավարութիւնները պիտի պարտաւորին
աւելի համարուած ունենալու քան թէ
առաջները) գրուած դաշինքներէ ա-
ւելի ապահով խաղաղութեան երաշխա-
ւորութիւններ են: Ս'եր ժամանակաւ
անանկ զիպուածներ տեսնուեցան, որոնք
ուրիշ ժամանակներ անպատճառ պա-
տերազմ կը պատճառէին, և այժմ խա-
ղաղութիւնը չի կրցան վրդովելու. ամեն
օր պատերազմը աւելի դժուար, և խա-
ղաղութեան պահպանումը աւելի դիւ-
րին կրնէ:

— Լուր մը ելաւ թէ Սըր Չարլս Նա-
փիէր հռչակաւոր ծովագետը Անգղիոյ
Միջերկրական ծովու նաւախմբին հրա-
մանատար անուանեցաւ:

— Վատգամաւորաց խորհրդարանին մէջ
Լորտ Տըրուէյ Սթիւարթ ծանոց թէ
քիչ օրէն խորհրդարանին ուշադրութիւն
հրաւիրելու է Ռուսիոյ կառավարութե-
ն Օսմանեան տէրութեան դէմ բռնած
ընթացքին վրայ, և այս տէրութեան
հաստատ մնալը և անկախութիւնը վե-
հափառ Թագուհւոյն և նախորդ Թա-
գաւորաց յատուկ խնամոցը առարկան
եղած է:

— Սարտենիոյ Թագաւորի եղբայր Ճէ-
նովայի դուքը Լոնտոն հասաւ և Թա-
գուհւոյն ներկայանալու պատիւ ունե-
ցաւ՝ միջնորդութեամբ Լորտ Բլարեն-
տըին:

Վանոյս 2ին Արքեւի պալատը ճա-
շեց. Լորտերու խորհրդարանն ալ դնաց
իւր հետեակներով:

ԳԱՂԼԱ. Փարիզ. 10 յունիս:

Կառավարութիւնը հաստատ որոշած
է, որ Օսմանեան կայսրութեան դէմ
Ռուսիոյ տէրութեան կողմէն ըլլալը
թշնամութեանց առաջը առնէ. կարելի
է որ Ռուսք Դանուբեան իշխանութե-
ց երկիրները մտնեն. բայց միայն առ ժա-
մանակեայ կրնայ ըլլալու, և շուտով
գուրս ելելու կ'ըստիպուին:

— Մանիխեօմ պաշտօնական լրագիրը
կայսերական հրովարտակ մը կը հրատա-

մեծ ըստ այժմու Եւրոպացի ճարտարութե-
ց երկրեղեկան կրկնակի դարձք լայն ի ներ-
քուստ և կիսաբորակ. իսկ արտաքուստ հա-
ւաք գործեալ և քառանկուն ձեւով. յորոց
ի վերուստ ի ներքոյ անդ առաստաղին են
այլ ևս լուսամուտք բոլորէլ ըստ նոյն թը-
ւոց. իսկ ըւսամուտք արեւմտեան կողման
են երկ կարգ. ըստ առաջնոցն մեծութեանց
չորք չորք յաջմէ և յահեկէ արեւմտեան դը-
րանն մեծի. երկու երկու ի նոյննէ հայի
ընդ վերնատունն ի սեղի աղօթից կանանց.
և այս վերնատուն է կարի ընդարձակ ի մի-
ջոցի վերին կարգաց սեանցն, կից յորմն արեւ-
մտեան, ի վեր քան զկամար դրանն և համակ
վանդակապատ յառաջոյ ի բարձրութեան անդ,
սիւնազարդ և աղւնասիւրպ զուստական գու-
ծեալ ի ձեղունան. յատան նորա նոյնպէս
հաստար վերնատանն վանդակապատ մինչ
ցիկս մարդաչափ բարձրութիւն յերկրէ. և
կէս մի նորա ընդ կողմնական որմն կոյս ըստ
նմին ձեւոց. յորս են վեր ելք երկուստեք
ընդ վերնատունն և երկու գրուէր ի խորշս
արեւմտակողման ըստ այսմ միայն ընդ դուռն
արեւմտեան երանին և մասնին բաղմութիւն
արանց. իսկ ընդ երկուսն ընդ այնպիսի որ ի

խորշս անդ ի ներքոյ վերնատանն, մասնեն
կանայք. ի ներքոյ սանդղոց ձանապարհացն
ընդ վերնատունն են փոքրիկ խորանք. ուր
պահին հարկաւոր կահք եկեղեցւոյն. ի չորք-
նայապատ բարձրութեանց սեղեւացն զորոց ա-
սացաք, ի ներքոյ վերնատանն խորշ խորշ
հաստածեալ ստիստակամած ի բաժինս բա-
ժինս, թողուն պատուհանք առանձին դը-
րամք. որպէս և յառաջոյ երկուց կողմնա-
կան որմնցն սակաւ ինչ ստոր հասուցեալ
մինչ ցորուն վանն դնելոյ ի նոսա ժողովրդ-
ոց ի ժամերգութեանն զիօշիկս և զգլխարկս:

Վաղանն մկրտութեան է ի մէջ հիւսի-
սային խորանոյն յաջախորմանն, և երկու սե-
ղան փոքրիկ (կիող) նոյոք կառուցմամբ ըստ
բարեկարգութեան Սրբազան Առաջնորդին,
նոյնպէս քանդուած աստղազօրծ ոսկեզօ-
ծեալ զեղազօրծութեամբ. ի հիւսիսոյ կու-
սէ ընդ մէջ եկեղեցւոյն կից ցորմն ի զարդ-
իւստաւորութեան Աստուածիջեան տաճարիս
այսորիկ. որոյ նմանն ըստ վայելութեան ձե-
ւոյ մեծութեանն և ահարկու երեւմանն ի
կամարազարդութեանցն և ի սեանցն յաճա-
խութեանց ոչ ուրիշ թուի լինել ի մէջ մե-
րազեւոյց աղկալ տաճարաց կամ ի բարաբո-

Սարափոր-Լիւն եկեղեցւոյն Հայոց
կայանք. Բաղաճի:

Սեփակաւ ոչ և հոյակապ եկեղեցին Հայ-
ոց կառուցեալ յամի 1840. անուամբ Սրբ
Աստուածանի արեւմամբ ժողովրդականա-
ցն, և համակ քարաշէն և կամարակապ ի
վերայ քանն միապաղաղ բոլորչի սեանց մեց
կանգուն բարձրութեամբ սկսեալ յերկեակ
խորթխցն, որք առ հասարակ վանն յաւեա
նորութեանն երկաթի ձողեօք ամրացուցեալ
մի ընդ մի կցելովք, ի ներքոյ կամարացն քա-
ւակուսի աղուցեալք ի գլուխ վերնախա-
րխացն սեանց, որոց ծայրք երկարածգեալք
և անցեալք ընդ որմունն արաքուստ երկա-
թաղամ պնդեալք են ի քարաշէն որմնցն. իսկ
ի հարաւայինն և ի հիւսիսայինն որմունն եկե-
ղեցւոյն յերկայնութեան նորա՝ հինգ հինգ
որմասիւնք. և չորք ի լայնութեանն:

Ս'իջին լայնութիւնն առաւել
յառաջոյ բնմին ցլուռն արեւմտեան է քան
և ութն քալ ստիսական. իսկ լայնութիւնն նո-
րա երեսուն և ութն:

ՖԻՆԱՆՍ		
Արեւի-լա	50	Թնդանթ
ՀՈԳԵՀԱՐԺ ՖԻՆԱՆՍ		
Բէլի-լա-լա	22	Թնդա. և 400 ձիու յոժ
Սախի-լա	16	" 467 "
Թալի-լա	16	" 400 "
Նալի-լա	16	" 400 "

ՀՈԳԵՀԱՐԺ ԲՕՐԱԷԻԹ		
Ֆի-լա	6	Թնդանթ և 515 ձիու յոժ
Ին-լա	6	" 378 "
ՀՈԳԵՀԱՐԺ ՊՏՈՒՏԱԿԱՆՈՐ ԲՕՐԱԷԻԹ		
Տէ-լա	6	Թնդանթ և 400 ձիու յոժ
Ընդ ամենը	14	նաւեր, և որոց 6ը աւազատուոր և 8ը շոգեշարժ. 720 Թնդանթ և 2960 ձիու յոժ:

Եւս նաւերուն մէջ դէ ճաղար մարդիկ կան: Բիւլ օրէն երկու նաւեր ալ կըրպատուին որ յիշեալ նաւախըմբին հետ միանալու են. այսինքն շոգեշարժ պտուտակաւոր Սախի-լա 84 Թնդանթ և 350 ձիու յոժ, և շոգեշարժ ֆի-լա 6 Թնդանթ և 400 ձիու յոժ:

Եւսն հինգշաբթի օրը Բէլի-լա-լա-լա անուն գաղղիացի շոգեշարժ ֆի-լա 6 Թնդանթ և 400 ձիու յոժ, և շոգեշարժ ֆի-լա 6 Թնդանթ և 400 ձիու յոժ:

Եւս ալ հետեւեալ նաւերէ կը բաղկանայ:

Եւսն կարգի		
Վէ-լա Գալի	112	Թնդանթ տեղաւոր ծովապետի գործակալ
Վալի-լա	120	Թնդանթ
Մոլի-լա	120	Թնդանթ պտուտակաւոր 120 Թնդանթ և 180 ձիու յոժ:
Հալի-լա	100	Թնդանթ
Նախի-լա	90	Թնդանթ և 900 ձիու յոժ (այս շոգեշարժ երեք նաւ կը քաշէր ու ժամը ինն մըն ճամբայ կառնէր):
Պի-լա	90	Թնդանթ
Հալի-լա	80	Թնդանթ
Հալի-լա	450	Թնդանթ

Ժի-լա 80 Թնդանթ		
Հոգեշարժ ֆուկալ		
Մոլի-լա	16	Թնդանթ և 650 ձիու յոժ
Սախի-լա	14	Թնդանթ և 450 յոժ
Մախի-լա	14	Թնդանթ և 450 ձիու յոժ
Պտուտակաւոր քօրիւն		
Բալի-լա	6	Թնդանթ և 220 ձիու յոժ
Ընդ ամենը	12	նաւ, 842 Թնդանթ և 3,300 ձիու յոժ:

Եւսն ալ հետեւեալ մարդիկ կան:

Եւսն նաւերուն հետն են նաւ Բէլի-լա-լա-լա, Կօլի, և Նախի-լա շոգեշարժ երեք և ասոնցմէ զատ երկու նաւ ալ մօտեքս կըրպատուին ֆի-լա 6 Թնդանթ և 400 ձիու յոժ:

Գաղղիայ ծովային գործոց հրամանաւ ուրիշ հինգ նաւեր ալ կըրպատուան, որ հարկը պահանջուելու ըլլանէ այս կողմերը գան. ասոնց ալ անուններն Օսլի-լա, Ժան Պալի, Մարալի, Տի-լա, և Տի-լա: Եւսն ալ հետեւեալ շոգեշարժ պտուտակաւոր են:

Եւսն (Աստուած մի արասցէ) պտուտակաւոր բացուելու ըլլայ, վերջիշաբթի երկու նաւախըմբերը, ըստ գաշնաբուրթեանց Տընտա ծովապետի հրամանին ներքեւ պիտի գտնուին, Իսկ ցամաքը հանուելը զօրքը գաղղիայի ղօրապետի մը բարձր հրամանատարութեան յանձնուելու են:

Եւսն Սթրատֆօրտը Տընտա ծովապետին հետ և Մօսկո տը լա Բու-

րը Լախա տեղակալ ծովապետին հետ շարունակ թղթակցութիւն ունին, և գրեթէ հանապազօրեայ երթևեկութիւն պատերազմական շոգեշարժ կը ըլլայ Սոսանդուպօրտը և Պի-լա մէջ:

Եւսն Տէրութեանց դեսպանաց և Սախի-լա Եւսն Նախարարաց մէջ յաճախ խորհրդակցութիւնները անդադար կը շարունակեն:

Եւսն ալ յաջորդէն եկած լուրերը կիմացուեն թէ Վալի-լա և Մօսկոյի իշխանութեանց երկիրները կատարեալ հանդարտութեան մէջ կը գտնուին, թէ Փրուլի գետոյն Ռուսաց եղբայր ամենին զինուորական շարժումը չի կայ, թէ Դանուբի միւս կողմը (Պուլկարի մէջ) ամեն պատերազմական պատրաստութիւնները եղած են և բերդերն ու պարիսպները պաշտպանութեան վիճակի մէջ դրուած են:

Եւսն Ռուսաց դեսպանատան խորհրդոյ առաջին քարտուղար, որ կոմս Նեմեյուտի նամակը բերած էր, բարձր օր Մայրաքաղաքէն մեկնեցաւ յիշեալ նամակին պատասխանը տանելու համար: Եւսն թէ դեսպանատան բոլոր թղթերը և Սոսանդուպօրտի միացող պաշտօնները հետը տարեր է, և միայն առաջին թարգման Մօսկոյ Եւսն Սախի-լա լինէր: Եւսն Վալի-լա և Մօսկոյի գործակալներն ալ կը մնան առաջին թարգման և նաւարկութեան վերաբերեալ գործերուն վրայ հսկելու:

Եւսն Սոսանդուպօրտի միացող Սոսանդուպօրտի Սախի-լա և Մօսկոյի գործակալներն ալ կը մնան առաջին թարգման և նաւարկութեան վերաբերեալ գործերուն վրայ հսկելու:

Եւսն Սոսանդուպօրտի միացող Սոսանդուպօրտի Սախի-լա և Մօսկոյի գործակալներն ալ կը մնան առաջին թարգման և նաւարկութեան վերաբերեալ գործերուն վրայ հսկելու:

Եւսն Սոսանդուպօրտի միացող Սոսանդուպօրտի Սախի-լա և Մօսկոյի գործակալներն ալ կը մնան առաջին թարգման և նաւարկութեան վերաբերեալ գործերուն վրայ հսկելու:

Եւսն Սոսանդուպօրտի միացող Սոսանդուպօրտի Սախի-լա և Մօսկոյի գործակալներն ալ կը մնան առաջին թարգման և նաւարկութեան վերաբերեալ գործերուն վրայ հսկելու:

Եւսն Սոսանդուպօրտի միացող Սոսանդուպօրտի Սախի-լա և Մօսկոյի գործակալներն ալ կը մնան առաջին թարգման և նաւարկութեան վերաբերեալ գործերուն վրայ հսկելու:

Եւսն Սոսանդուպօրտի միացող Սոսանդուպօրտի Սախի-լա և Մօսկոյի գործակալներն ալ կը մնան առաջին թարգման և նաւարկութեան վերաբերեալ գործերուն վրայ հսկելու:

Եւսն Սոսանդուպօրտի միացող Սոսանդուպօրտի Սախի-լա և Մօսկոյի գործակալներն ալ կը մնան առաջին թարգման և նաւարկութեան վերաբերեալ գործերուն վրայ հսկելու:

Եւսն Սոսանդուպօրտի միացող Սոսանդուպօրտի Սախի-լա և Մօսկոյի գործակալներն ալ կը մնան առաջին թարգման և նաւարկութեան վերաբերեալ գործերուն վրայ հսկելու:

Եւսն Սոսանդուպօրտի միացող Սոսանդուպօրտի Սախի-լա և Մօսկոյի գործակալներն ալ կը մնան առաջին թարգման և նաւարկութեան վերաբերեալ գործերուն վրայ հսկելու:

Եւսն Սոսանդուպօրտի միացող Սոսանդուպօրտի Սախի-լա և Մօսկոյի գործակալներն ալ կը մնան առաջին թարգման և նաւարկութեան վերաբերեալ գործերուն վրայ հսկելու:

Եւսն Սոսանդուպօրտի միացող Սոսանդուպօրտի Սախի-լա և Մօսկոյի գործակալներն ալ կը մնան առաջին թարգման և նաւարկութեան վերաբերեալ գործերուն վրայ հսկելու:

Եւսն Սոսանդուպօրտի միացող Սոսանդուպօրտի Սախի-լա և Մօսկոյի գործակալներն ալ կը մնան առաջին թարգման և նաւարկութեան վերաբերեալ գործերուն վրայ հսկելու:

Եւսն Սոսանդուպօրտի միացող Սոսանդուպօրտի Սախի-լա և Մօսկոյի գործակալներն ալ կը մնան առաջին թարգման և նաւարկութեան վերաբերեալ գործերուն վրայ հսկելու:

Եւսն Սոսանդուպօրտի միացող Սոսանդուպօրտի Սախի-լա և Մօսկոյի գործակալներն ալ կը մնան առաջին թարգման և նաւարկութեան վերաբերեալ գործերուն վրայ հսկելու:

Եւսն Սոսանդուպօրտի միացող Սոսանդուպօրտի Սախի-լա և Մօսկոյի գործակալներն ալ կը մնան առաջին թարգման և նաւարկութեան վերաբերեալ գործերուն վրայ հսկելու:

Եւսն Սոսանդուպօրտի միացող Սոսանդուպօրտի Սախի-լա և Մօսկոյի գործակալներն ալ կը մնան առաջին թարգման և նաւարկութեան վերաբերեալ գործերուն վրայ հսկելու:

Եւսն Սոսանդուպօրտի միացող Սոսանդուպօրտի Սախի-լա և Մօսկոյի գործակալներն ալ կը մնան առաջին թարգման և նաւարկութեան վերաբերեալ գործերուն վրայ հսկելու:

Եւսն Սոսանդուպօրտի միացող Սոսանդուպօրտի Սախի-լա և Մօսկոյի գործակալներն ալ կը մնան առաջին թարգման և նաւարկութեան վերաբերեալ գործերուն վրայ հսկելու:

Եւսն Սոսանդուպօրտի միացող Սոսանդուպօրտի Սախի-լա և Մօսկոյի գործակալներն ալ կը մնան առաջին թարգման և նաւարկութեան վերաբերեալ գործերուն վրայ հսկելու:

Եւսն Սոսանդուպօրտի միացող Սոսանդուպօրտի Սախի-լա և Մօսկոյի գործակալներն ալ կը մնան առաջին թարգման և նաւարկութեան վերաբերեալ գործերուն վրայ հսկելու: